

Reportage

Afrikaanse Varkenspest

► Tekst: Kathleen Vanhuysse, Kenniscentrum HVV

In de afgelopen jaren was de Afrikaanse varkenspest regelmatig in de media. Deze virusziekte is in volle opmars in Oost-Europa. De ziekte infecteert enkel varkens: zowel tamme varkens als wilde zwijnen worden door de ziekte getroffen. Er is (nog) geen vaccin voor aanwezig. De ziekte is niet overdraagbaar op de mens.

België is een zeer belangrijke exporteur van varkensvlees. Vooral in Vlaanderen zijn heel wat varkensbedrijven aanwezig. Als de Afrikaanse Varkenspest ooit onze streken bereikt, dan wordt dit een economische ramp voor de varkenssector. Dit zou kunnen leiden tot het afmaken van de varkens uit geïnfecteerde bedrijven en soms ook enkele omliggende bedrijven. Bovendien lopen de Vlaamse varkenstellers het risico dat er een embargo komt op de export van varkensvlees en moeten de bedrijven in een ruimere regio rond de infectiehaard aan verschillende voorwaarden voldoen. De economische schade is enorm.

De Afrikaanse varkenspest wordt door overheden dan ook ernstig genomen. In Tsjechië bijvoorbeeld

werd een gebied van een veertigtal vierkante kilometer, waar een haard van varkenspest voorkwam, volledig omheind met een elektrisch raster, in combinatie met afschrikkende geurstoffen. In dit gebied is jacht (op eender welke soort) verboden en worden zo veel mogelijk everzwijnen gevangen of geschoten door scherpshutters van de politie of specifieke geselecteerde en getrainde jagers. Er zijn restricties voor de toegang van het brede publiek in dit gebied. Denemarken, een land met veel varkensteelt, plant de bouw van een afsluiting van 70 kilometer lengte langs de grens met Duitsland, om de Afrikaanse varkenspest tegen te houden.

Niet enkel de economische gevolgen zijn enorm, de impact op de jacht is dit ook. Sterfte bij everzwijnen, volledig jachtverbod in bepaalde zones, verregaande bioveiligheidsmaatregelen, richtlijnen voor het afschot, ... De jacht zal horen bij de eerste slachtoffers als deze ziekte onze streken bereikt.

Het Federaal Agentschap voor Voedselveiligheid (FAVV) riep de verschillende betrokken sectoren op voor een 'task force' vergadering op 29 maart. Ook Hubertus Vereniging Vlaanderen VZW en onze Waalse zustervereniging, de RSHCB, waren aanwezig. We volgden de vergadering mee, en lichtten ook ons gemeenschappelijk standpunt en onze engagementen toe.

Preventie is primordiaal

Van nature verloopt de verspreiding van de Afrikaanse Varkenspest langzaam. Volgens de Europese Autoriteit voor de voedselveiligheid (EFSA) bedraagt deze maximaal 25 kilometer per jaar. Zorgwekkend is daarentegen de verspreidingssnelheid via menselijke vectoren: op autowegen kan het virus zich tegen 90 kilometer per uur verplaatsen, bijvoorbeeld in de modder aan de wielkasten van een vrachtwagen of in besmette voedingsmiddelen op basis van varkens- of zwijnevlees zoals salami en gerookte ham. Het virus kan zelfs op schoenen enkele maanden overleven. Het is dan ook van het allergrootste belang om de verspreiding door ziektes te voorkomen.

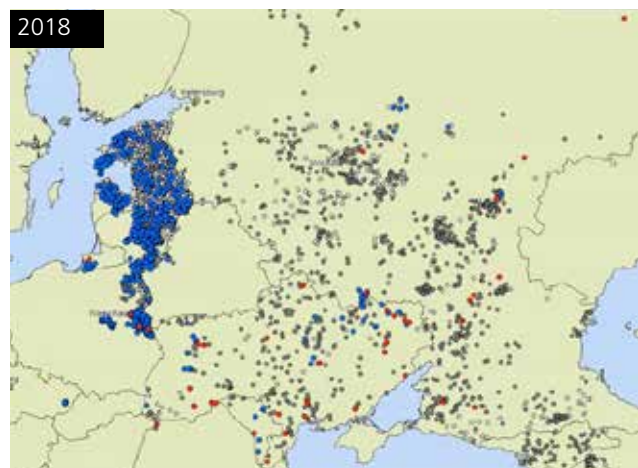
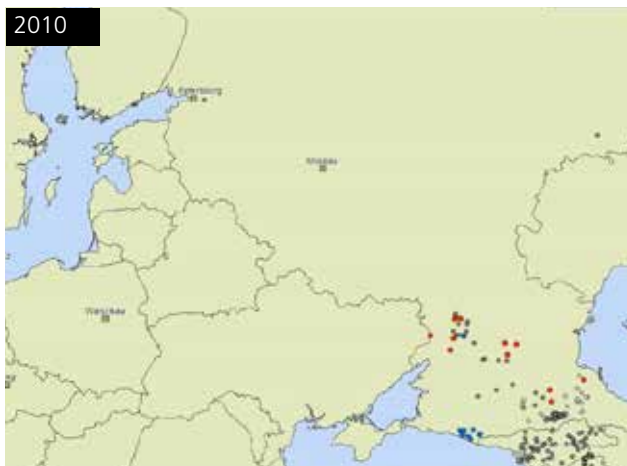
Het wetenschappelijk comité van FAVV maakte een inschatting van de voornaamste risicofactoren. De reisbewegingen van seizoenarbeiders en Oost-Europese werkrachten werd door hen ingeschat als het grootste risico. Jachttoerisme komt in hun risico-analyse op de tweede plaats.

Als belangenvereniging van de jacht kunnen we niet blind zijn hiervoor.

.....
We engageren ons dan ook om informatie te bieden over de Afrikaanse Varkenspest aan alle jagers, en zeker deze die besmette gebieden bezoeken.

In De Vlaamse Jager en op onze website zullen we maandelijks een update geven van de risicogebieden. Wie een reis heeft gepland naar Oost-Europa (bijvoorbeeld Polen, de Baltische Staten, Tsjecho, ...) informeert zich via onze website dus best eerst over de risicogebieden en over de te nemen bioveiligheidsmaatregelen, die noodzakelijk zijn om te verhinderen dat het virus via jachttoerisme onze streken bereikt. Ook organisatoren van jachtreizen kunnen en moeten hier een informerende en sensibiliserende rol in spelen.

Figuur 1: De evolutie van de Afrikaanse Varkenspest in Europa – situatie in januari 2010, januari 2012, januari 2014, januari 2016 en januari 2018.

© Prepress-HVV

Naar een snelle detectie

Moest de Afrikaanse Varkenspest toch optreden in Vlaanderen, dan is het van het allergrootste belang dat we dit zo snel mogelijk opmerken. Jagers zijn gevormde personen die een groot deel van hun vrije tijd doorbrengen in de natuur. Ze vormen als het waren 'de ogen en oren van het bos'. Om die reden kunnen zij ook op dit gebied een belangrijke rol spelen.

.....
Heb je een afschot van everzwijn uitgevoerd, let dan bij het ontweiden van het dier op eventuele abnormaliteiten die kunnen wijzen op Afrikaanse varkenspest.

Het ziektebeeld van Afrikaanse Varkenspest kan zeer divers zijn o.a. bloedige lymfeklieren, een vergrote milt en bloedingen in organen, op de huid of in het onderhuidse weefsel. De longen en luchtwegen zijn vaak gevuld met schuim. Het ontbreken van dergelijke afwijkingen sluit niet uit dat een dier toch met Afrikaanse Varkenspest besmet is. Best laat je sowieso een staal nemen.

Kom je een kadaver van een dood everzwijn tegen? In dat geval is het aangewezen dit te melden bij de bevoegde diensten. Zij kunnen het kadaver komen ophalen en dit laten analyseren zodat, als er Afrikaanse Varkenspest wordt gedetecteerd, dit meteen gekend is. Bovendien is het kadaver dan weg uit het veld en kan het daar geen verdere schade aanrichten. Het virus dat de Afrikaanse Varkenspest veroorzaakt is ongeveer een week besmettelijk tijdens het leven van het everzwijn, en is nog besmettelijk bij contact met het kadaver tot drie weken na zijn dood. Als alle kadavers van besmette everzwijnen meteen van het veld verdwijnen, zorgt dit mee dat de ziekte minder snel kan verspreiden. Het is belangrijk dat het verwijderen van kadavers gebeurt met de nodige aandacht voor bioveiligheid.

Limieten voor de everzwijnenpopulatie?

Samen met de dreiging voor de Afrikaanse varkenspest klinkt vanuit bepaalde hoek de vraag om de populatie everzwijnen sterk te reduceren, om zo het risico op overdracht van de Afrikaanse Varkenspest te verkleinen. Via een heel theoretische berekening werd in enkele

studies 1 everzwijn per 100 hectare naar voor geschoven als een soort drempelwaarde waaronder de kans op overdracht van het virus klein zou zijn.

HVV ziet weinig kansen in een dergelijke aanpak met drempelwaarde. Allereerst is een everzwijnenpopulatie niet te tellen, zodat een drempelwaarde niet te evalueren is. Daarenboven gaat het om een heel theoretische berekening en geven wetenschappers aan dat er absoluut geen zekerheid dat de reductie van de populatie onder een dergelijke drempelwaarde de ziekteverspreiding zou tegen gaan.

In ieder geval is het duidelijk dat in sommige regio's in Vlaanderen de densiteit van de everzwijnen actueel vele malen hoger is dan 1 everzwijn per 100 hectare. Een populatiereductie tot onder deze drempel is praktisch niet haalbaar, zeker niet met de huidige middelen en beheertechnieken.

.....
HVV pleit voor een verbreding van middelen (o.a. toelaten van nachtrichtkijkers en nachtvoorzetkijkers bij nachtjacht, gebruik van geluiddempers waardoor zonder veel verstoring een efficiënt afschot kan worden gerealiseerd,...) en meer mogelijkheden om - waar en wanneer dit aan de orde is - gebiedsdekkend everzwijnenpopulaties te reguleren.

Het risico op de Afrikaanse Varkenspest en de daaraan gebonden specifieke maatregelen (rond preventie, bioveiligheid, zoeken kadavers, populatiebeheer,...) moeten meegenomen worden in de faunabeheerzones bij het opstellen van doelstellingen en maatregelen voor het beheer van everzwijnenpopulaties. ■

Meer info over de Afrikaanse varkenspest: <https://hvv.be/info/projecten/afrikaanse-varkenspest/>